

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĐI
Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Merkez M¼d¼rl¼Đ¼

KIŞLIK EKİM
KIRMIZI MERCİMEK
TESCİL RAPORU

Acar 63
G¼zde

ANKARA - 2025

ACAR 63 VE GÖZDE KIŞLIK EKİM KIRMIZI MERCİMEK ÇEŞİT ADAYLARININ TESCİLİ HAKKINDA RAPOR

63 Has Tohumculuk İth. İhr. Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. tarafından tescil başvurusu yapılan Acar 63 ve Teknobitar Tarım ve Hayvancılık Gıda Enerji özel Eğt. Enerji San. ve Tic. A.Ş. tarafından tescil başvurusu yapılan Gözde isimli mercimek aday çeşitleri 2023 ve 2024 yıllarında kışlık ekime uygun alanlarda denemeye alınmıştır.

Daha önceki yıllarda tescil edilen Çağıl, Fırat 87, Altıntoprak, Şanlıbey ve Çiftçi kırmızı mercimek çeşitleri 2023 yılında standart olarak kullanılmıştır. 2024 yılında Altıntoprak çeşidi yerine Koç 21 çeşidi denemelere eklenmiştir. Bu denemelerin sonucunda verim, fenolojik gözlemler ve teknolojik değerleri ile ilgili veriler de dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmış ve karar aşamasına gelinmiştir.

Denemeler 2023 yılı yetiştirme döneminde; Diyarbakır, Diyarbakır Silvan, Şanlıurfa Koruklu, Ankara ve Manisa lokasyonlarında, 2024 yılı yetiştirme döneminde; Diyarbakır, Şanlıurfa Koruklu, Ankara, Manisa ve Tekirdağ lokasyonlarında yürütülmüştür. 2023 yılı yetiştirme döneminde Ankara ve Diyarbakır Silvan lokasyonlarından, 2024 yılı yetiştirme döneminde ise Ankara ve Tekirdağ lokasyonlarından sağlıklı sonuç alınamamıştır.

TDÖ denemeleri ile birlikte Farklılık, Yeknesaklık ve Durulmuşluk (FYD) testleri Manisa / Beydere’de yapılmış ve UPOV prensipleri dikkate alınarak her bir karakter için en uygun dönemde gözlemler alınmıştır. FYD testleri sonucu aday çeşitler hakkında özellik belgeleri düzenlenmiştir.

TDÖ Denemelerinden her yıl elde edilen verilerle varyans analizi yapılmıştır. Teknolojik analizler ve elek analizleri Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Kalite Değerlendirme ve Gıda Bölümünde yapılmıştır.

Acar 63; çeşit adayı 2 yıllık Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri sonucunda 198,1 kg/da ortalama verimle standart çeşitler ortalamasından (190,9 kg/da) daha yüksek verim değeri göstermiş, istatistiki değerlendirmede b grubunda yer almıştır. Çeşit adayının; fizyolojik olgunlaşma gün sayısı; 125-197 gün bitki boyu 32-41 cm, ilk bakla yüksekliği 12-19 cm ve 1000 tane ağırlığı 27,2-36,6 g arasında değişmektedir.

Teknolojik analiz değerleri; çeşit adayının su alma kapasitesi 0,028-0,032 g/tane, su alma indeksi % 0,87-0,94 şişme indeksi %1,85-1,97 ve protein oranı % 26,8-27,4 arasındadır. 4.5mm’lik elek üstü değerleri %15,4-34,2 4mm’lik elek üstü değeri ise %61,9-68,7 arasında değişmiştir.

Gözde; çeşit adayı 2 yıllık Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri sonucunda 208,2 kg/da ortalama verimle standart çeşitler ortalamasından (190,9 kg/da) daha yüksek verim değeri göstermiş, istatistiki değerlendirmede ab grubunda yer almıştır. Çeşit adayının; fizyolojik olgunlaşma gün sayısı; 34,8-42,7 g arasında değişmektedir.

Teknolojik analiz değerleri; çeşit adayının su alma kapasitesi 0,031-0,039 g/tane, su alma indeksi % 0,84-0,90 şişme indeksi %1,84-1,88 ve protein oranı % 23,3-24,4 arasındadır. 4.5mm'lik elek üştü değerleri %27,3-40,1 4mm'lik elek üştü değeri ise %57,1-60,6 arasında değişmiştir.

07.04.2025 tarihinde yapılan Yemeklik Tane Baklagiller Tescil Komitesi'nde Acar 63 kırmızı mercimek çeşidi aynı isim ile, Gözde isimli kırmızı mercimek eřidi Muhittin Bey ismi ile tescil edilmiştir.

**Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon
Merkez Müdürlüğü**

Çizelge 1. 2023 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Verim Sonuçları(kg/da)

Çeşitler	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Ortalama
1- Altıntoprak (st)	183,9 cde	196,8 de	187,2 c	189,3 de
2- Fırat 87 (st)	162,7 f	158,4 e	230,5 ab	183,9 de
3- Çağıl (st)	195,2 bc	209,7 cd	180,6 c	195,2 cde
4- Şanlıbey (st)	210,3 ab	246,1 abc	233,3 ab	229,9 a
5- Çiftçi (st)	169,0 ef	159,6 e	218,5 b	182,4 de
6- Şıra	177,7 def	254,1 ab	247,7 a	226,5 ab
7- Elçi 2001	192,0 cd	260,9 ab	141,5 d	198,1 cd
8- Elçi 2002	177,4 def	208,6 cd	46,1 e	144,0 f
9- Mirzabey	220,0 a	269,4 a	139,6 d	209,7 bc
10- Acar 63	181,3 cde	218,9 bcd	142,3 d	180,8 e
11- Gözde	185,0 cd	231,3 a-d	176,7 c	197,7 cde
F	**	**	**	**
VK (%)	5,7	13,7	10,6	11,0
AÖF	15,4	43,3	27,1	17,3

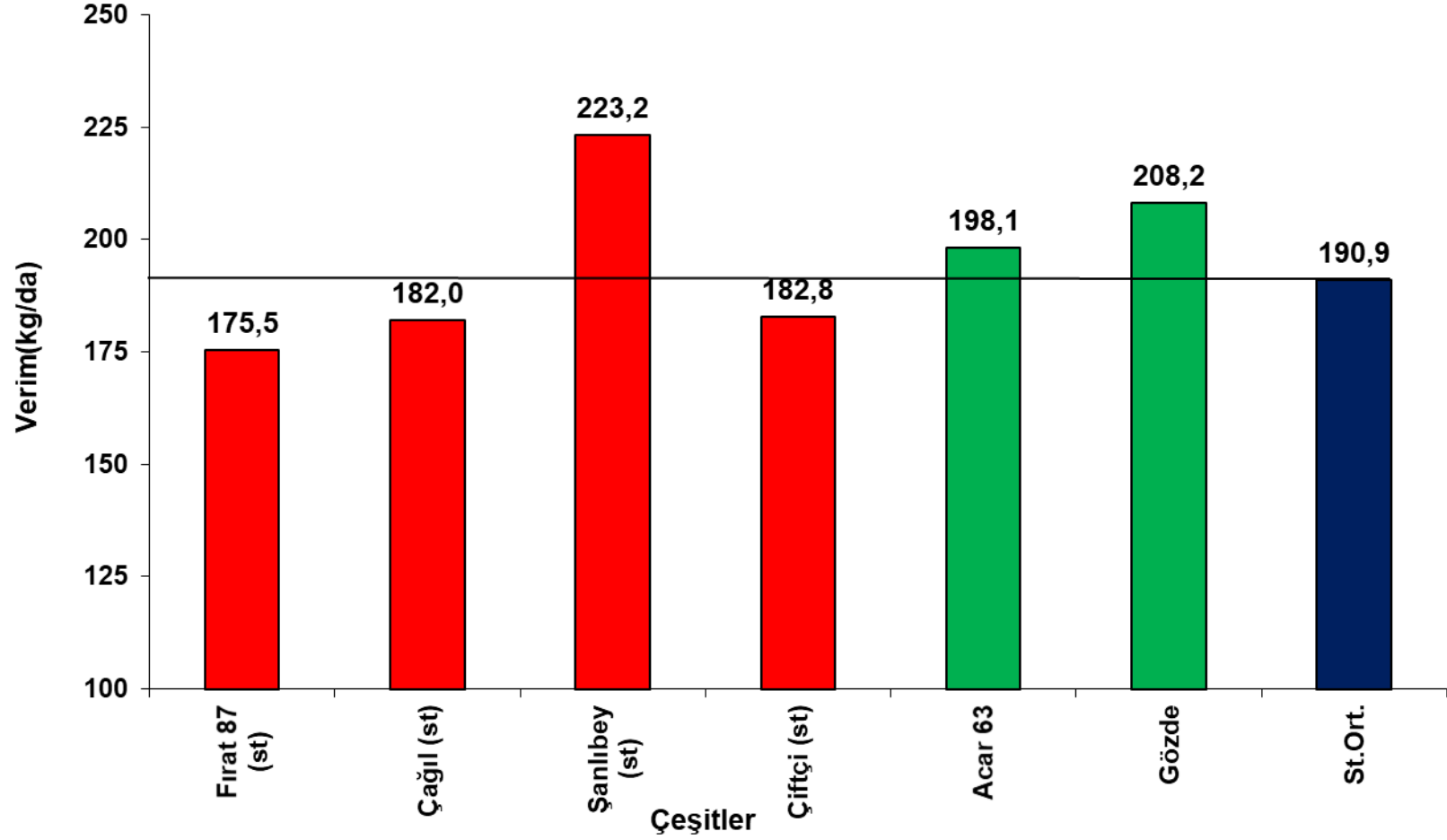
Çizelge 2. 2024 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Verim Sonuçları(kg/da)

Çeşitler	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Ortalama
1- Koç 21 (st)	179,3 ef	212,3 ab	223,3 ab	204,9 a-d
2- Fırat 87 (st)	158,8 g	162,3 bc	180,3 b-e	167,1 e
3- Çağıl (st)	189,8 def	154,3 c	162,7 de	168,9 e
4- Şanlıbey (st)	214,2 ab	242,3 a	193,1 a-d	216,4 abc
5- Çiftçi (st)	177,1 f	152,0 c	220,6 abc	183,2 de
6- Acar 63	182,7 ef	234,0 a	229,4 a	215,4 abc
7- Gözde	207,4 a-d	232,0 a	217,0 abc	218,8 ab
8- Delta Aday-1	192,6 c-f	205,0 abc	186,2 a-e	194,6 cd
9- 2021 Meya KM-44	196,8 b-e	238,3 a	159,5 de	198,2 a-d
10- Süleymanşah	219,5 a	228,5 a	210,6 abc	219,5 a
11- Ahmetağa	209,7 abc	219,0 a	160,9 de	196,5 a-d
12- Tekinbey	196,9 b-e	213,8 ab	174,3 cde	195,0 bcd
13- Bordomer	176,3 fg	234,0 a	143,5 e	184,6 de
F	**	**	**	**
VK (%)	6,5	17,6	17,5	15,0
AÖF	17,9	53,1	47,5	23,9

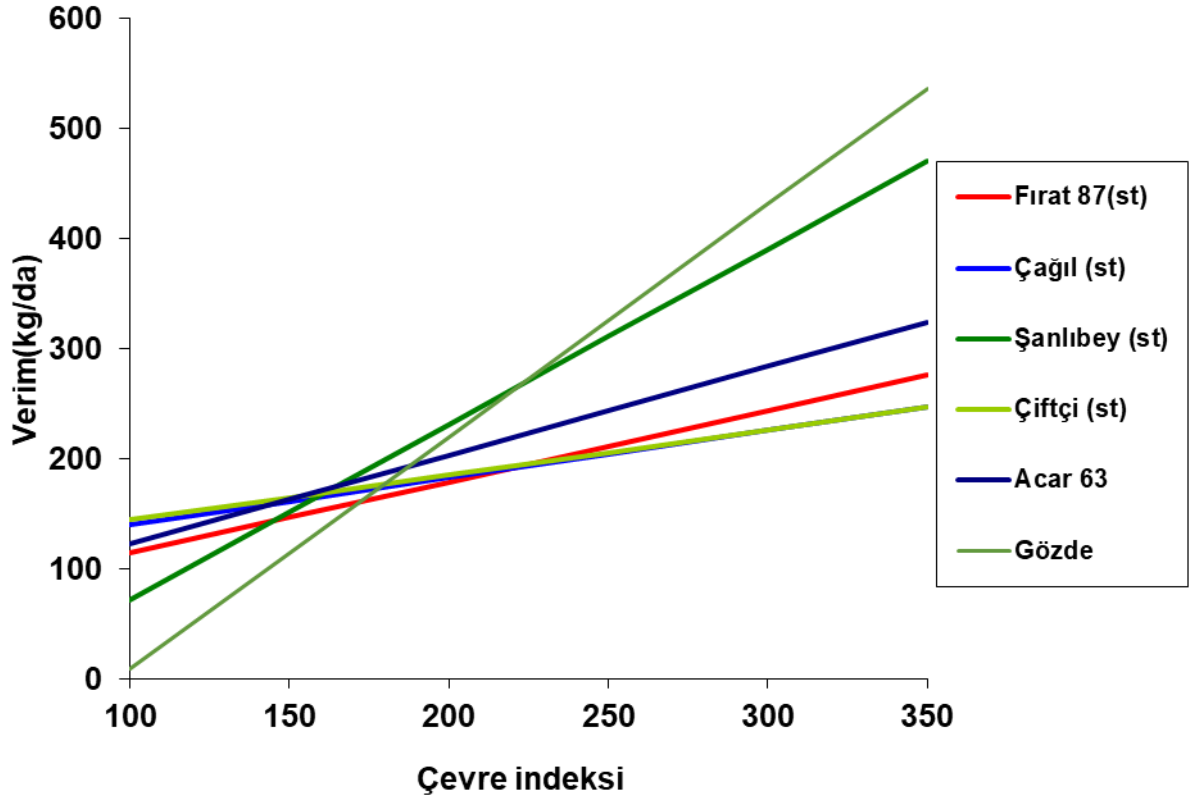
Çizelge 3. 2023-2024 Yılları Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Verim Sonuçları(kg/da)

Çeşitler	Şanlıurfa		Manisa		Diyarbakır		Genel Ortalama
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	
1- Fırat 87 (st)	162,7	158,8	158,4	162,3	230,5	180,3	175,5 c
2- Çağıl (st)	195,2	189,8	209,7	154,3	180,6	162,7	182,0 c
3- Şanlıbey (st)	210,3	214,2	246,1	242,3	233,3	193,1	223,2 a
4- Çiftçi (st)	169,0	177,1	159,6	152,0	218,5	220,6	182,8 c
5- Acar 63	181,3	182,7	218,9	234,0	142,3	229,4	198,1 b
6- Gözde	185,0	207,4	231,3	232,0	176,7	217,0	208,2 ab
F							**
VK (%)							13,5
AÖF							15,1

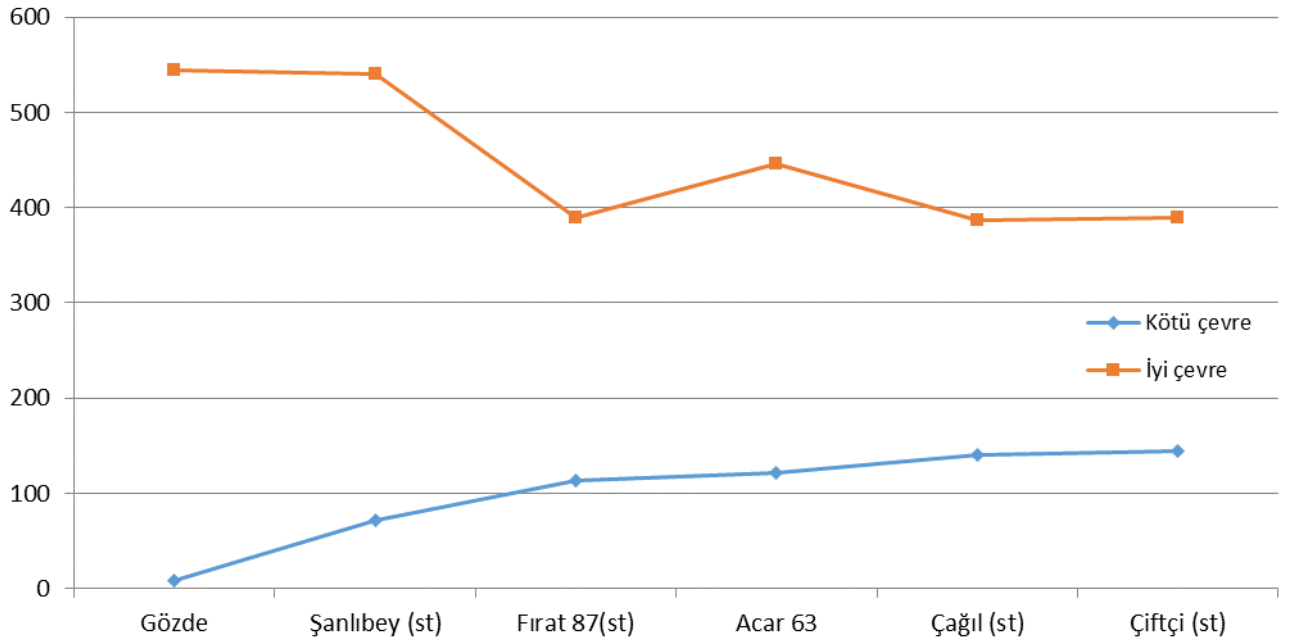
Grafik 1. 2023-2024 Yılları Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Verim Grafiği

Grafik 2. 2023-2024 Yılları Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Beklenen Verim Grafiği

Grafik 3. 2023-2024 Yılları Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Beklenen Verim Grafiği

Çizelge 4a. 2023 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Gözlem Değerleri

Çeşitler	% 50 Çiçeklenme Gün Sayısı (gün)			Fizyolojik Olgunlaşma Gün Sayısı (gün)			Bitki Boyu (cm)			İlk Bakla Yüksekliği (cm)			Bitkide Bakla Sayısı (adet)	
	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Manisa	Diyarbakır
1- Altıntoprak (st)	84	150	131	124	191	172	34	34	35	12	11	15	63	57
2- Fırat 87 (st)	89	156	134	131	197	175	38	37	42	13	11	21	56	58
3- Çağıl (st)	84	153	132	126	194	173	34	35	36	12	9	16	65	59
4- Şanlıbey (st)	82	148	127	122	190	171	33	36	36	11	10	15	58	59
5- Çiftçi (st)	90	159	134	128	195	174	34	35	40	13	11	20	46	43
6- Şıra	88	156	131	128	198	173	36	39	37	13	12	16	56	59
7- Elçi 2001	84	151	131	128	196	173	35	43	32	12	12	13	64	61
8- Elçi 2002	88	157	132	128	198	172	35	42	33	12	11	18	52	29
9- Mirzabey	84	149	128	124	193	173	35	38	30	13	14	11	67	52
10- Acar 63	89	157	134	127	197	176	35	40	35	12	13	18	53	44
11- Gözde	85	149	133	128	201	174	32	37	35	12	11	15	54	42

Çizelge 4b. 2023 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Gözlem Değerleri

Çeşitler	Bakla Dökme (1-9)*		Kış Zararı (1-9)**			Antraknoz (1-9)**			1000 Tane Ağırlığı (g)		
	Şanlıurfa	Manisa	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır
1- Altıntoprak (st)	3	3	1	3	5	1	1	5	34,9	33,1	29,0
2- Fırat 87 (st)	3	3	1	3	1	1	1	3	35,1	34,2	34,7
3- Çağır (st)	3	3	1	3	2	1	1	4	31,0	29,9	30,5
4- Şanlıbey (st)	3	3	1	3	4	1	1	5	44,1	42,6	40,3
5- Çiftçi (st)	3	3	1	3	2	1	1	6	35,2	34,5	32,1
6- Şıra	3	3	1	3	1	1	1	3	35,7	36,6	32,2
7- Elçi 2001	3	3	1	3	5	1	1	5	46,7	47,8	43,2
8- Elçi 2002	3	3	1	3	4	1	1	9	36,5	37,5	34,9
9- Mirzabey	3	3	1	3	6	1	1	5	35,3	36,8	33,9
10- Acar 63	3	3	1	3	3	1	1	3	31,5	32,7	32,5
11- Gözde	3	3	1	3	4	1	1	5	35,8	38,1	35,2

(*) 1=İyi, 9=Kötü

(**) 1=Soğuktan etkilenmiyor, 3= Dayanıklı, 5=Toleranslı, 7=Hassas, 9=Çok hassas

(***) 1=Dayanıklı, 3= Orta dayanıklı, 5=Toleranslı, 7=Hassas, 9=Çok hassas

Çizelge 5a. 2024 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Gözlem Değerleri

Çeşitler	% 50 Çiçeklenme Gün Sayısı (gün)			Fizyolojik Olgunlaşma Gün Sayısı (gün)			Bitki Boyu (cm)			İlk Bakla Yüksekliği (cm)			Bitkide Bakla Sayısı (adet)		
	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır
1- Koç 21 (st)	95	146	104	126	186	153	42	39	34	14	15	14	23	60	60
2- Fırat 87 (st)	97	150	111	130	189	153	39	38	32	12	16	15	25	62	58
3- Çağıl (st)	95	148	106	127	188	153	39	36	32	11	13	13	24	53	43
4- Şanlıbey (st)	93	144	103	123	185	152	39	42	32	13	16	13	32	69	65
5- Çiftçi (st)	96	149	111	129	190	150	41	47	39	13	17	17	25	72	65
6- Acar 63	93	146	105	125	187	153	41	35	32	13	12	14	23	61	57
7- Gözde	95	148	107	126	187	152	41	39	34	13	16	15	28	77	72
8- Delta Aday-1	96	152	110	125	192	155	43	40	34	12	15	14	27	57	51
9- 2021 Meya KM-44	94	146	103	124	187	155	40	36	30	12	15	13	23	72	63
10- Süleymanşah	96	151	111	125	192	153	42	45	39	13	19	15	32	53	47
11- Ahmetağa	94	153	114	126	196	153	39	40	35	12	18	16	29	70	64
12- Tekinbey	96	155	115	127	195	155	42	43	37	12	19	14	27	66	63
13- Bordomer	98	147	103	128	190	150	40	38	32	12	15	13	26	60	54

Çizelge 5b. 2024 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Gözlem Değerleri

Çeşitler	Bakla Dökme (1-9)*			Kış Zararı (1-9)**			Antraknoz (1-9)**			1000 Tane Ağırlığı (g)		
	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır	Şanlıurfa	Manisa	Diyarbakır
1- Koç 21 (st)	3	2	1	1	2	1	1	1	1	38,1	43,3	47,1
2- Fırat 87 (st)	3	2	1	1	2	3	1	1	1	35,2	38,5	43,3
3- Çağıl (st)	3	2	9	1	2	3	1	1	5	29,8	33,6	38,4
4- Şanlıbey (st)	3	2	1	1	2	3	1	1	5	36,3	44,3	49,7
5- Çiftçi (st)	3	3	1	1	2	1	1	1	1	31,2	37,8	42,5
6- Acar 63	3	2	1	1	2	3	1	1	3	27,2	33,1	36,6
7- Gözde	3	3	1	1	2	1	1	1	3	34,8	38,3	42,7
8- Delta Aday-1	3	2	1	1	2	5	1	1	3	33,0	38,2	41,4
9- 2021 Meya KM-44	3	2	1	1	2	3	1	1	5	27,5	33,7	35,6
10- Süleymanşah	3	2	1	1	2	3	1	1	1	36,7	41,0	44,3
11- Ahmetağa	3	2	1	1	2	3	1	1	1	35,4	38,2	43,4
12- Tekinbey	3	2	1	1	2	3	1	1	1	34,5	39,0	42,9
13- Bordomer	3	2	1	1	2	3	1	1	1	36,0	43,1	44,7

(*) 1=İyi, 9=Kötü (**) 1=Soğuktan etkilenmiyor, 3= Dayanıklı, 5=Toleranslı, 7=Hassas, 9=Çok hassas

(***) 1=Dayanıklı, 3= Orta dayanıklı, 5=Toleranslı, 7=Hassas, 9=Çok hassas

Çizelge 6a. 2023 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Teknolojik Analiz Değerleri (Diyarbakır)

Çeşitler	Kuru Ağırlık (g)	Yaş Ağırlık (g)	Su Alma Kapasitesi (g/tane)	Su Alma İndeksi (%)	Kuru Hacim (ml)	Islak Hacim (ml)	Şişme Kapasitesi (ml/tane)	Şişme İndeksi (%)	Protein Oranı (%)
1- Altıntoprak (st)	3,1	5,7	0,026	0,85	53,1	105,7	0,026	1,84	25,3
2- Fırat 87 (st)	3,8	7,3	0,035	0,94	53,8	107,4	0,036	1,95	26,7
3- Çağıl (st)	3,1	5,8	0,028	0,92	53,1	105,9	0,028	1,90	24,3
4- Şanlıbey (st)	4,4	7,9	0,036	0,83	54,4	108,0	0,036	1,82	22,3
5- Çiftçi (st)	3,4	6,4	0,030	0,89	53,3	106,3	0,030	1,91	25,5
6- Şıra	3,4	6,0	0,027	0,81	53,4	106,1	0,027	1,79	26,2
7- Elçi 2001	4,5	8,3	0,038	0,80	54,5	108,1	0,036	1,80	23,2
8- Elçi 2002	3,9	7,3	0,034	0,80	54,0	107,1	0,031	1,78	22,2
9- Mirzabey	3,6	6,7	0,031	0,86	53,5	106,6	0,031	1,89	24,7
10- Acar 63	3,3	6,1	0,028	0,87	53,4	106,3	0,029	1,85	26,8
11- Gözde	3,7	6,8	0,031	0,84	53,7	106,8	0,031	1,84	23,3

Çizelge 6b. 2024 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri Teknolojik Analiz Değerleri (Diyarbakır)

Çeşitler	Kuru Ağırlık (g)	Yaş Ağırlık (g)	Su Alma Kapasitesi (g/tane)	Su Alma İndeksi (%)	Kuru Hacim (ml)	Islak Hacim (ml)	Şişme Kapasitesi (ml/tane)	Şişme İndeksi (%)	Protein Oranı (%)
1- Koç 21 (st)	4,8	9,1	0,044	0,95	54,8	109,3	0,045	1,94	25,4
2- Fırat 87 (st)	4,2	8,0	0,038	0,92	54,1	108,0	0,039	1,95	26,4
3- Çağıl (st)	3,7	7,2	0,035	0,94	53,8	107,3	0,035	1,92	33,1
4- Şanlıbey (st)	5,1	9,9	0,048	0,90	55,2	109,8	0,046	1,88	24,7
5- Çiftçi (st)	3,9	7,7	0,039	0,98	54,0	107,8	0,038	1,95	25,9
6- Acar 63	3,5	6,7	0,032	0,94	53,4	106,7	0,033	1,97	27,4
7- Gözde	4,0	8,0	0,039	0,90	54,2	107,9	0,037	1,88	24,4
8- Delta Aday-1	4,1	8,2	0,041	0,98	54,1	108,1	0,040	1,98	26,8
9- 2021 Meya KM-44	3,5	6,8	0,033	1,01	53,5	107,0	0,035	2,00	26,1
10- Süleymanşah	4,2	8,0	0,039	0,96	54,1	108,1	0,040	1,98	25,4
11- Ahmetağa	4,1	7,9	0,037	0,85	54,2	107,7	0,035	1,83	26,9
12- Tekinbey	4,0	7,9	0,039	0,92	54,1	107,8	0,037	1,90	27,3
13- Bordomer	4,5	8,9	0,044	1,00	54,4	108,9	0,045	2,02	25,8

Çizelge 7a. 2023 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri
Elek Değerleri (Diyarbakır)

Çeşitler	Elek Değerleri(%)			
	5 mm	4.5 mm	4 mm	3.5 mm
1- Altıntoprak (st)	---	36,2	58,1	5,7
2- Fırat 87 (st)	---	63,7	35,1	1,2
3- Çağıl (st)	---	28,5	67,0	4,4
4- Şanlıbey (st)	0,3	85,9	13,4	0,4
5- Çiftçi (st)	---	27,7	67,5	4,8
6- Şıra	---	60,4	38,7	0,8
7- Elçi 2001	4,6	92,6	2,8	---
8- Elçi 2002	---	58,1	37,6	4,2
9- Mirzabey	---	69,5	28,3	2,3
10- Acar 63	---	15,4	68,7	15,6
11- Gözde	---	27,3	60,6	11,9

Çizelge 7b. 2024 Yılı Kışlık Ekim Kırmızı Mercimek Tarımsal Değerleri Ölçme Denemeleri
Elek Değerleri (Diyarbakır)

Çeşitler	Elek Değerleri(%)			
	5 mm	4.5 mm	4 mm	3.5 mm
1- Koç 21 (st)	66,0	31,9	2,0	---
2- Fırat 87 (st)	2,6	59,6	36,8	0,8
3- Çağıl (st)	4,9	56,9	37,8	0,4
4- Şanlıbey (st)	44,7	50,4	4,9	---
5- Çiftçi (st)	2,6	36,6	58,1	2,7
6- Acar 63	0,7	34,2	61,9	3,0
7- Gözde	0,3	40,1	57,1	2,6
8- Delta Aday-1	5,5	57,5	35,3	1,5
9- 2021 Meya KM-44	0,7	32,5	60,8	6,0
10- Süleymanşah	14,9	53,9	29,9	1,2
11- Ahmetağa	44,9	46,0	8,9	0,1
12- Tekinbey	46,4	45,8	8,0	----
13- Bordomer	57,5	37,6	5,0	---